WIKIPEDIA

Filozofija

Vikipēdijas lapa

Šim rakstam ir nepieciešamas atsauces uz ārējiem avotiem.
Lūdzu, palīdzi uzlabot šo rakstu (https://lv.wikipedia.org/w/index.php?title=Filozofija&action=edit), pievienojot vismaz vienu atsauci. Diskusijā var parādīties dažādi ieteikumi. Vairāk lasi lietošanas pamācībā.
Meklēt atsauces: "Filozofija" (http://www.google.lv/search?as_eq=wikipedia&q=%22Filozofija%22&num=50) – ziņas (http://news.google.com/archivesearch?&as_src=-newswire+-wire+-presswire+-PR+-release+-wikipedia&q=%22Filozofija%22) · grāmatas (http://www.google.com/search?tbs=bks:1&q=%22Filozofija%22) · *scholar* (http://scholar.google.com/scholar?q=%22Filozofija%22) · brīvi attēli (http://images.google.com/images?safe=off&as_rights=(cc_publicdomain%7ccc_attribute%7ccc_sharealike%7ccc_noncommercial%7ccc_nonderived)&q=%22Filozofija%22)

Filozofija (grieķu: *φιλοσοφία*; *philosophía*) ir zinātne par dabas, sabiedrības un domāšanas vispārējiem likumiem. Tā ir mācība par esamības un izziņas vispārējiem principiem. Nosaukums "filozofija" ir radies no diviem grieķu vārdiem: *philein* un *sophia*, kuri attiecīgi nozīmē "mīlēt" un "gudrība". Tādēļ, burtiski tulkojot, "filozofija" nozīmē "gudrības mīlēšana". Filozofiem nav ierobežots interešu loks. Viņi parasti pievēršas vairākām jomām, piemēram, fizikai, bioloģijai, ķīmijai, astronomijai, socioloģijai, politikai, psiholoģijai, matemātikai, loģikai, ētikai, mūzikai un vēl daudzām citām sfērām. Līdz pat 19. gadsimta sākuma zinātniekus, kas bija pievērsušies kādai no dabas zinātņu nozarēm, dēvēja par filozofiem. Līdz 19. gadsimta 50. gadiem bija ikdienišķi dzirdēt, ka laboratorijas piederumus dēvē par filozofiskajiem instrumentiem.

"Atēnu skola". Šo fresku 16. gadsimtā uzgleznoja itāliešu mākslinieks Rafaēls. Šeit redzami dažādu laiku domātāji Mūžīgajā Akadēmijā. Freskas centrā redzami Platons un Aristotelis, aizrāvušies diskusijā.

Satura rādītājs

Filozofijas jēdziena nosaukums

Abi varianti — gan filozofija, gan filosofija — no pareizrakstības viedokļa latviešu valodā ir pareizi. Dominējošā versija ir filozofija. Daļa no filozofiem uzskata, ka pareizi būtu rakstīt filosofija, jo grieķu vārds *sophia*, kas ir šī termina izcelsmes pamatā, sākas ar burtu s. Domājams, ka vārds ‘filozofija’ radies vācu valodas izrunas ietekmē.

Vēl uzskata, ka termini filozofija un filosofija ir divi dažādi termini. Filozofija ir vairāk doma par domu, bet filosofijā vairāk skatās tā kā uz debesīm, vispārināti.

Filozofijas jēdziens

Pēc būtības jautājums par to, kā lai definē jēdzienu "filozofija", pats par sevi ir filozofisks. Lai iepazītos ar jēdzienu, var teikt, ka filozofija ir teorētiska pasaules uzskata vai izziņas forma par esamības un izziņas vispārīgajiem principiem, par cilvēka attiecībām ar pasauli. Filozofiska doma parasti ir cilvēkā iekšēji nobriedusi pārliecība savienojumā ar argumentiem, kas radušies filozofiskā diskusijā. Filozofijas degpunktā ir jautājumi par eksistenci, zināšanām, skaisto, morāli pareizo. Filozofisku jautājumu piemēri varētu būt: "Kas labo nošķir no ļaunā?" un "Vai zināšanas vispār ir iespējamas?"

Filozofiska rakstura jautājumi ir aktuāli ne vien mūsu sabiedrībā, bet jebkur citur pasaulē. Tādējādi filozofiju ir iespējams iedalīt vairākās skolās. Tas, ko mēs uzskatām par filozofiju, visbiežāk ir rietumu civilizācijas auglis, un šo filozofiju tā arī sauc par rietumu filozofiju. Tradīcijas pirmsākumi meklējami līdz ar senajiem grieķiem. Pazīstamākie šīs skolas filozofi ir Platons, Aristotelis, Akvīnas Toms, Renē Dekarts, Imanuels Kants, Georgs Vilhelms Frīdrihs Hēgelis, Frīdrihs Nīče un Ludvigs Vitgenšteins.

Jēdziens Austrumu filozofija parasti tiek saistīts ar Tuvo Austrumu un Āzijas filozofiem. To skaitā visbiežāk tiek minēti Sidhārta Gautama jeb Buda, Laodzi un Konfūcijs.

Sākotnēji jēdziens filozofija nozīmēja vienkārši gudrības mīlestību. Filozofs nomainīja sofistu jeb gudro vīru, šī skola ir uzskatāma par augsni grieķu filozofijai. Ar filozofiju tika saprasta visa veida intelektuālā darbība.

Filozofijas jēdzienu ir ieviesis grieķu mistiķis Pitagors.

Nozares

Filozofijas piecas lielās nozares ir šādas:

- metafizika;
- epistemoloģija;
- loģika;
- ētika;
- estētika.

Ir arī vairākas citas nozares, kuras var saistīt ar filozofiju, bet tās parasti vairāk attiecas uz citām zinātnes nozarēm, piemēram, šādas:

- retorika;
- literatūrfilozofija;
- sociālā filozofija;
- filozofiskā antropoloģija.

Vēsture

Rietumu filozofijai ir antīkā, viduslaiku, renesanses un mūsdienu ēra. Antīkajā filozofijā tiek iekļauti grieķu un romiešu domātāju darbi. Šajā laikā grieķu filozofijai bija uzplaukums, savukārt romiešu filozofija galvenokārt balstījās uz grieķu filozofiju.

Viduslaiku filozofija balstījās galvenokārt uz Platona un Aristoteļa darbiem. To lielā mērā ietekmēja arī kristietība.

Skatīt arī

- Hronoloģisks filozofu uzskaitījums

Ārējās saites

- Antīkā filosofija — Vēstures terminu skaidrojošā vārdnīca (http://www.vesture.eu/index.php/Antīkā_filosofija)

Vikikrātuvē par šo tēmu ir pieejami multivides faili. Skatīt: ***Filozofija***

Šis ar filozofiju saistītais raksts ir nepilnīgs. Jūs varat dot savu ieguldījumu Vikipēdijā, papildinot to (https://lv.wikipedia.org/w/index.php?title=Filozofija&action=edit).